

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

IV. Vtrum cogitatio congrua sit gratia superaddita creationi, & eleuationi
respectu singulorum pro quouis statu?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

Stultus siquidem est, qui id sperat, cui ex sua natura conuenit, vt nunquam contingat; quodque propterea nunquam de facto continget. Ergo impossibile est ex natura rei, nullaue facta suppositione ex parte Creaturæ, vt Deus non conferat substantiæ rationali sufficientiam morale ad vitanda peccata lethalia, qua videlicet negata, redditur moraliter impossibilis consecutio Beatitudinis. Debetur ergo per se sufficientia non tantum physica, sed etiam moralis ad vitanda peccata, saltem lethalia, quæ sola simpliciter dicuntur peccata.

Ad 1. Aliquando per accidens contingit, vt desit sufficientia moralis ad vitandum peccatum propter multiplicem combinationem causarum secundarum, quæ aliquando necessitat moraliter ad bonum, & aliquando ad malum. Cæterum motiua honesta impellentia ad actus bonos, habent vim pertrahendi voluntatem, nequaquam minorem ex sua natura, quàm quæ inest motiis permouentibus ad peccandum. Vnde per se voluntas reperitur inter vtrumque extremum æquilibrata, dum est in via. Neque verò omne id, quod aliquando contingit aliquo determinato modo, eo ipso fieri potest, vt contingat semper eodem modo naturaliter: Quia causarum secundarum occurus naturali necessitate sunt varij, propter motum, & multiplicem aspectum corporum celestium, & vertibilitatem Arbitrij creati, ex quibus cætera dependent.

Ad 2. Patet responsio ex proximè dictis, quia sufficientia minima, inter omnes naturaliter possibiles, non potest vniformiter omnibus, & semper contingere, iuxta exigentiam causarum naturalium. Legesque naturæ.

QVÆSTIO IV.

Vtrum Cogitatio congrua sit Gratia superaddita Creationi, & Electioni respectu singulorum pro quouis statu.

IDEVR non esse. 1. Quia Sufficientia ad opus bonum pro nullo Statu est Gratia superaddita Creationi, aut Electioni, vt dictum est q. 2. Habita autem sufficientia ad aliquod opus, in propria cuiusque potestate situm est, illud facere, vel omittere: Nec ad Gratiam alterius amplius spectat, id actu habere, quod quis iam habet in propria potestate. Quæ res videtur clare contineri in duobus notissimis D. Augustini Principiis, Gratiam esse materiam Orationis, & perperam orando peti ab alio, quod habeas in potestate. At facere eorum opus, & vti sufficientia iam habita, est re ipsa habere cognitionem congruam. Ergo cogitatio congrua, respectu nullius potest esse gratia specialis moraliter superaddita Creationi, aut Electioni.

2. Qui habuit sufficientiam ad opus bonum, si illud non exequatur, meritò reprehenditur; non autem potest meritò reprehendi, quia Deus non contulit ei nouam gratiam. Nemo enim iure reprehenditur de opere alieno præstato, vel non præstato. Ergo quod post habitam sufficientiam addatur opus bonum, & proinde habeatur Cogitatio congrua, non est noua Dei Gratia distincta à sufficientia ad bene operandum; quæ, vt iterum dictum est, non est Gratia superaddita Creationi, aut Electioni.

3. D. Paulus hortatur, ne in vacuum Gratiam

Dei recipiamus 2. Corinth. 6. Ergo ad nos spectat, & non ad nouam Dei Gratiam, ne ipsam in vacuum recipiamus. At non in vacuum recipi, est sanctam cogitationem à Deo datam esse congruam. Ergo quod cogitatio à Deo data sit congrua, nunquam est noua Gratia, sed est opus ipsius iam habentis sufficientiam à Deo.

Resp. Excessus quilibet vnus individui comparisonem alterius est Gratia Dei aliquo modo distincta à dono Creationis, & in statu Electionis, ab Electione secundum se. Quod liquet ex illo primæ ad Cor. 4. Quis se discernit? Quilibet enim excessus discernit habentem illum à non habente. Contingit autem aliquos habere sufficientiam ad opus, & non operari, ac proinde non sortiri cogitationem congruam, habita sufficientia. Fieri quin etiam potest, vt quis decedat post primum peccatum, & ante omne opus bonum; ideoque habita sufficientia ad opus bonum, & nulla nihilominus habita congrua cogitatione. Ergo qualibet congrua cogitatio est aliquis excessus habentis illam respectu non habentis eandem. Ergo eadem congrua cogitatio, est Gratia moraliter distincta à dono Creationis, & pro Statu Electionis, ab ipsa Electione secundum se præcisè considerata, respectu cuiusvis individui determinatè sumpti.

Ad 1. Post habitam sufficientiam, ita est liberæ ac indifferentis electionis nostræ, ac potestatis facere, & non facere, vt id ipsum subiaceat etiam, & multo magis potestati, ac liberæ Electioni diuinæ. Quod enim conferatur nobis sufficientia, quæ re ipsa coniungitur cum opere bono, & cum congruitate, vel ea potius, cui neutrum eorum re ipsa coniungitur, ad solam pertinet liberam præelectionem, potestatemque diuinam: Deinde verò habito auxilio, quod & quale Deus prælegerit, nostræ consequenter potestatis, & liberæ Electionis est consentire, vel non consentire; operari bene, vel non operari. Ratione prioris Electionis dicitur Deo ab hominibus, *Conuertere nos Domine ad te*: ratione posterioris dicitur hominibus à Deo *Conuertimini ad me*. Quorum alterum attestatur Gratia diuinæ, Alterum nostræ Libertati, in eodem opere bono. Quod autem hoc modo simultaneè subiacet potestati, ac liberæ Electioni duorum, potest esse Gratia alterius erga alterum, non obstante libera huius potestate circa idem, siue mediata, siue immediata. Quare Augustinus, dum dicit, Perperam peti ab alio, quod habeas in potestate, loquitur de eo quod quis habet in sua sola potestate. Id nimirum dicit agens contra Pelagium, qui allerebat nostræ solummodo potestatis, & liberæ Electionis esse agere, vel non agere, posito dono Creationis, & retento ordine naturali, & necessario causarum secundarum, quod est hæreticum.

Ad 2. Ideo meritò reprehenditur, qui non exequitur opus bonum, ad quod habet sufficientiam, quia sua voluntate apponit impedimentum speciali Gratia Dei, quæ in congruitate consistit, iuxta doctrinam quæ modò exposita est. Indidem patet responsio ad tertium. Quando enim petitur, ne in vacuum Gratiam Dei recipiamus, hoc à nobis petitur, ne impedimentum apponamus speciali Gratia Dei, & Congruitati Gratia iam habitæ. Quod est commune omnibus Theologis Catholicis, vtrumque differant in modo explicandi, ac defendendi.

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

Virum Cogitatio congrua sit debita ex natura rei, saltem vagè, alicui, vel aliquibus ex tota Hominum multitudine, pro quouis statu?

IDEIVR non esse debita. 1. Quia nulli determinate sumpto est debita vlla congrua Cogitatio, vt nuper dictum est. Ergo nec vagè, & indeterminatè debetur. Patet consequentia. Quia quod nulli est debitum, est omnibus indebitum. Nam nullus non; valet Omnis. Probatnr rursus consequentia; Quia Deo ex multiplicitate eligibilium, & instantium, pro quibus eligere potest, nulla prorsus accrescit necessitas eligendi aliquod ex illis, vt liquet ex electione creandi mundum, quæ fuit expertis omnis necessitatis tum physicæ, tum moralis, tamen si essent infiniti Mundi eligibiles, & infinita in vnoquoque indiuidua, & pro infinitis temporum differentiis, atque in oppositum non suppeteret, nisi vnica electio, & vnicus eligendi modus, nihil vnquam producendi. Ergo si quidem congruam cogitationem non debet Deus ex natura rei, ideoque potest negare cuilibet indiuiduo determinatè congruam cogitationem, potest eandem eodem modo negare toti hominum collectioni sumptæ collectiue.

2. Si necesse esset, Deum conferre aliquam Cogitationem congruam toti hominum collectioni, vnoquoque homine, vagè ac indeterminatè sumpto; posset ipsa Collectio gloriari de aliquo bono opere, quasi non accepisset illud à Deo; quod non minus absurdum est, quàm si aliquis homo in particulari posset gloriari de suo opere bono, quasi non accepto. Nec enim minùs dependet à Deo, & eius misericordia gratuita, tota Collectio hominum, quàm quilibet homo seorsim, ac determinatè.

3. Qui dixit, *Necesse est vt veniant scandala*, non dixit similiter, *necesse est, vt veniant bona exempla*. Ergo non ita necesse est respectu diuinæ potentie, vt largiatur vagè alicui indiuiduo cogitationem congruam, sicut necesse est ratione fragilitatis humanæ, vt aliquis homo peccet, suæque culpa impediatur Cogitationem congruam, atque cum sola incongrua relinquatur.

4. Si congrua cogitatio esset debita indeterminatè alicui ex tota Hominum collectione, cuilibet homini esset optabile, vt cæteris omnibus daretur Cogitatio incongrua, & consequenter, vt cæteri omnes peccarent semper. Quia quod debetur indeterminatè alicui ex multitudine, redditur determinatè debitum vnicuique, si cæteris omnibus negetur. Est autem optabile vnicuique, vt sibi sit debita determinatè Cogitatio congrua. Ergo si ea est indeterminatè debita alicui, ex tota hominum collectione, vnicuique est optabile, vt cæteris omnibus eadem negetur, hoc est, vt cæteris omnibus detur cogitatio incongrua, & consequenter, vt cæteri omnes peccent, quod est absurdum.

5. Liberum Deo fuit eligere existentiam; vel eorum tantum, qui peccaturi erant: vel eorum tantum, qui erant bene operaturi, eademque est ratio de opportunioribus, & circumstantiis tum bene, tum malè operandi. Ergo necesse non est ex natura rei, nec

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

etiam vagè, vt detur alicui aliqua congrua cogitatio, vel vt detur alicui aliqua cogitatio incongrua, sed potuit facere Deus, vt omnes, & semper haberent cogitationem congruam: vel vt omnes, & semper haberent cogitationem incongruam.

Art. 1. Resp. In qualibet multitudine causarum æquè, aut ferè indifferentium ad vtramque partem contradictionis, aut contrarietatis, est magis probabile, futuram esse quamlibet difformitatem determinatè sumptam, quàm totalem omnium vniformitatem, & futuram esse maiorem quamlibet difformitatem, quàm minorem. V. G. difformitatem immediatam minimam omnium difformitati, quàm ipsam omnium minimam difformitatem, & sic de cæteris similiter. Quia vniformitas totalis habet plures causas adequatas, quarum quælibet se sola possit illam impedire, quàm difformitas omnium minima. Totalem etenim vniformitatem potest impedire se solo quilibet binarius contentus in collectione. Quilibet namque duo ex collectione sufficiunt se solis, vt alter eorum velit, & alter nolit: & hoc posito quomodocumque se gerant cæteri, iam erit impedita totalis vniformitas, vt patet. Ergo vniformitas tot habet causas adequatas impeditivas sui, quot sunt binarij in collectione contenti. At difformitatem omnium minimam nulli duo possunt impedire se solis. Si enim alter ex duobus velit, & alter nolit, possunt cæteri omnes contenti in collectione, vtrilibet eorum accedere; atque ita constituere difformitatem omnium minimam. Si verò vterque velit, aut vterque nolit, poterunt illis accedere cæteri, vel plures, vel pauciores, vel omnes præter vnum: atque ita constituere difformitatem omnium minimam, vel omnium maximam. Ergo difformitas omnium minima non habet tot causas adequatas impeditivas sui, quot sunt binarij in collectione contenti: Atque adeo non habet tot causas adequatas impeditivas sui, quot sunt causæ adequatæ impeditivæ vniformitatis.

Art. 2. Similiter quilibet quaternarius sufficit se solo ad impediendam difformitatem omnium minimam. Quilibet enim quaternarius sufficit se solo, vt duo velint, & duo alij nolint, quo posito erit impedita difformitas omnium minima, de cuius videlicet ratione est, vt vnus tantum sit disconformis, cæteris omnibus inter se conformibus. At difformitatem immediatam minimam nullus quaternarius potest impedire se solo. Quia si omnes quatuor velint, vel si omnes quatuor nolint, possunt illis accedere cæteri, solis duobus non accedentibus, quo posita erit difformitas immediata omnium minimæ, vtpote quæ consistit in conformitate omnium præter duos. Si verò duo velint, & duo nolint, vtrilibet binario possunt alij omnes accedere, quo etiam posita erit difformitas immediata omnium minimæ. Si denique vnus velit, & tres nolint, aut vnus velit, & tres nolint, quæ est postrema combinatio inter quatuor, poterunt illis tribus accedere cæteri præter vnum, quo non minùs posita erit eadem difformitas immediata minimæ: siquidem erunt duo disconformes, conformibus cæteris omnibus. Eadem est ratio de qualibet alia difformitate maiori comparata cum minori. Habet igitur plures causas adequatas impeditivas sui vniformitas totalis, quàm quælibet difformitatis species determinatè sumpta, & quælibet difformitas minor, quàm maior: siquidem in quilibet collectione sunt plures binarij, quàm quaternarij, & plures quaternarij, quàm quælibet maior combinatio, &c.

Art. 3. Manifestum autem est, probabilius esse, id impediendum esse, quod habet plures causas adequatas impeditivas sui, quarum quælibet est æquè indifferens ad impediendum, vel non impediendum,

M m 3

quàm